

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Testibus. Consilium CXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

Appellatus se videret in extremo periculo ex accessione tertiæ conformis. Cur enim idem non fecit in prima, in qua hunc Ioannem super alijs factis produxit, & produciendo eatenus ejus perlonam comprobavit. *l. Si quis testibus C. de testibus* quare non in secunda? cur rursus subrependo, & obrependo Concilio Brabantie curavit hunc Ioannem iterum super contrarijs factis, post publicationem omnium testimoniorum, non vocato Appellante, nec ejus vero procuratore, valetudinarie examinari auctoritate judicis competentis, & qui de causa cognoscere non poterat, cum deberet ordinaria viâ, & coram Iudice, quem ipse ex delegatione Apostolica impetraverat, id facere? Examinatio enim illa coram commissario Cancellarie facta est 22. Octobris; quando tertia ejusdem Octobris ab Abbate S. Michaelis post rescriptum appellatorium exhibitum, Appellatus jobtinuisset 8 literas citatorias: * cum jus non patiatur vel valetudinarie, vel ad futuram rei memoriam testes recipi & examinari, nisi à iudice suo; hoc est, ab eo qui in causa principali, si movetur Iudex futurus est, *Bart. & alij in l. Societatem §. arbitrorum Pro socio Doct. in c. Significavit de testib.* nec id quidem simpliciter, sed præcedente Iudicis decreto gloss. *In l. Aquilia si delictum & ibi Bartol. ad leg. Aquil. Mart. Socin. Nepos cons. 86. Disputatur in presenti nu. 14. vol. 2.* & interveniente partis adversæ citatione, *Doct. in c. fin. Ut hinc non contest. & in Auth. Sed etsi quis c. De testib.* quam citationis necessitatem ipsa commissio Cancellarie aperte & pro fama adiecit. Arguent nimirum hæc insidiantis malitiosæque machinantis animum studium, & extremum conatum subornandi dictum Ioannem hominem quamvis in principio litis bonum & ad testificandum in genere idoneum; in ea tamen qualitate & conditionis tenuitate constitutum, qui facile corrumpi, & à veri tramite abduci possit; cum sit tantum equorum tractor & venditor. Ita ut, quod superius dictum est de facilius retinenda veritate prioris depositionis adversus posteriorem contrariam ex tam idonea qualitate testis in superlativo gradu, planè hic obtinere debeat.

Omnibus itaque in unum coactis, quæ partim hæc, partim & fufius in præcedentibus doctissimorum primariorumque virorum consilijs deducta sunt; habitâ quoque illius ratione, quod appellatio à securâ sententia pro Actrice lata planè fuerit deserta ex omiffa petitione apostolorum *c. 1. de appel. lib. 6.* non obstante restitutione integri adversus eam omiffionem; cum restitutio tantum concessa sit ad petendum apostolos, quod post obtentam restitutionem appellatos fecisse non invenitur: existimamus venerabilis D. Decani officium in eo nunc versari, ut duas illas conformes sententias secundum Actricem nunc appellantem à viris omni suspitione maioribus, adhibitis assessoribus Theologis & Iuris peritis plurimis latas, confirmet; revocatâ sententia D. Decani Aloftensis tertiæ instantiæ iudicis.

De Testibus.

S V M M A R I V M.

Testis an uxor contra maritum esse possit.

1. Domesticum testimonium improbat.
2. Uxor est in perpetuo mariti metu.
3. Uxor an contra maritum cogatur testimonium dicere si aliunde veritas probari non potest.
4. Uxor in criminali contra maritum nunquam cogitur testificari.
5. *L. Lege Julia de testibus intellectus.*

CONSILIUM CXI.

MAGNIFICENTIA D. Rector, iussu reculat Elizabetha van Dort, uxor Agidij Wavens huius causæ Rei dicere testimonium in hac causa adversus dictum Agidium suum maritum: † est enim non tantum domestica suo viro, ratione cuius iure civili improbat testimonij fides, *l. etiam C. de testib.* sed etiam viro coniunctissima, & cum eo velut una caro c. *Hac imago XXXIII. q. 5. c. 1. De coniug. leprof.* ob quam causam invita in maritum testimonium dicere non cogitur. *gl. & DD. in d. l. etiam Canonista in c. In literis de testib.* quæ etiam coniunctio cum maritali reverentia uxorem obnoxiam faciat, possitque ex eius testimonio bene concordans matrimonium turbari, non est ei imponenda huiusmodi necessitas arg. *l. Cum te filia c. De inoff. testam. l. reprehendenda C. De instit. & substit.* * nam & ab innocentia in c. Perlatum De his qua vi met. caus. 2 uxor dicitur esse in perpetuo metu viri: sic ut communij opinionem receptum sit, uxorem nec pro viro, nec contra eum admitti, aut ad dicendum testimonium cogi, *Mart. Socin. cons. 17. Supradicta nu. 11. vol. 1. Specul. in tit. De testib. §. de testium compulsionem vers. sed numquid uxor †* Et quamvis communiter tradatur, compelli posse uxorem, ut adversus maritum dicat testimonium, si aliunde veritas probari non potest, & probationis inopia Actorem urget, *Panorm. in d. c. In literis in fin. & Spec. loco supra citato.* id tamen non puto indiscretè procedere, sed tantum obtinere in causa civili.

At in criminali causa existimo nullâ ratione eam compelli posse; cum lege expressim sit cautum, ne adversus socerum, generum, vitricum, & similes personas invitus quis dicat testimonium, *l. Lege Julia De testib.* * Vnde manifestè colligi potest multò minus uxorem compellendam esse, ut adversus maritum testificetur; cum ei maior sit reverentia atque arctior coniunctio. Quam quidem sententiam Accursius, in d. l. *Lege Julia*, producit etiam ad quascumque civiles causas; quem in eo probat Bartholus in d. l. *Lege Julia*. Cum ergo ex conclusione libelli, quem Actor edidit, constet criminaliter agi injuriarum, non civiliter, nulla est causa, cur possit compelli uxor; præsertim nullâ adhuc inopia probationis allegatâ aut singulari aliqua ratione propositâ, cur contra communem regulam compelli debeat; & ex adverso ex magno numero testimonij citatorum Actor inopia non videatur premi.

De Testibus.

S V M M A R I V M.

Testium productio post publicationem.

1. Testibus publicatis in causa matrimonij alij adhuc produci possunt.
2. Sententia matrimonialis non transiit in causam iudicari.

3. *Consanguinitas & affinitas perinde exilicito, ut licito coitu vitur.*

CONSILIVM CXII.

INTERLOCVTORIA sententia, quæ novissime in hac appellationis causa inter generosum Dominum Ioannem de Merode Appellantem, & Gertrudem de Cromme ejusque consortes Appellatos lata est, merito debebat impedire hanc, quæ nunc decidenda est, altercationem, de admitendo Appellantem ad novam productionem testium, non tantum super novis, sed etiam veteribus seu antiquis articulis in prima instantia exhibitis, & ad probandum admissis; non obstante quod pars appellatus testimonio prioris instantie sibi publicari obtinuerit, illi quæ plene didicerit. Nam quæ ratio fieri, ut in causa matrimoniali sententia vel propter omnem appellationem, vel propter eam quovis modo desertam, non transeat in rem iudicatam; eadem quoque facit ut non obstante publicatione testimoniorum præcedentium, tam super iisdem, quam super directo contrariis per partem adversam exhibitis articulis, testium productio permitti possit & debeat. ¹ Est enim communis Doctorum sententia receptum, vulgarem regulam, in *auth. Atqui semel* c. de probat. & in *clemen. 2. de testib.* de non permittenda alia testium productione super iisdem articulis post publicata & didicita dicta testium live in eadem, live in diversis instantiis, c. *exatemitatis* de testib. non obtinere, sed vitari ac fallere in causis, in quibus sententia nunquam transit in rem iudicatam, *elegantur Panor. in c. Iuravit. nu. 4. de probat. & 10. de imola in c. Series* de testib. ² Inter eas autem ex communi opinione Interpretum est sententia in causa matrimoniali lata; non quidem generaliter omnis & indistincte semper; sed tunc cum agitur de impedimento perpetuo, quod nulla ratione pacto aut consensu contrahentium dissimulari aut remitti potest; ut est impedimentum consanguinitatis aut affinitatis; hoc enim casu non tantum contra matrimonium (quod nullam dubitationem habet, c. *Lator de sent. & re iudic. d. c. Series*) verum etiam pro eo lata sententia, non transit in rem iudicatam; propter periculum & odium incestus seu peccati, quod induceretur seu sustineretur, si res iudicata in huiusmodi causa pro veritate haberetur, hoc est, in rem iudicatam transiret. Tantus quippe favor est eo casu in impugnando matrimonio contracto contra legem Dei, quantum in sustinendo eo, quod legitime contractum est. Quæ est traditio & distinctio Ioannis Calderini, in d. c. *Series* ab omnibus probata, *ant. Butr. & Ioan. de imola in d. c. Series. Panor. in d. cap. Iuravit, & ibi And. Barbat. sub fin. vel in d. c. Lator nu. 3.* Cum ergo in hac causa agatur de impedimento asserti matrimonij inter dictam Gertrudem & D. Richaldu de Merode ex eo, quod is, priusquam hoc cum Gertrude contraxit matrimonium, carnaliter cognoverit ejusdem Gertrudis matrem, consequens est, hanc causam in eo genere impedimenti versari, quod pacto aut consensu partium remissibile non est. ³ Nulli enim dubium, quin ut ex legitimo coitu, ita quoque ex illegitimo seu fornicario contrahatur consanguini-

tas & affinitas, d. c. *Iuravit & ibi And. Barbat. c. Ex literis* de eo qui cog. consang. c. in *literis & ibi Panor. de testib. did. Covar. in epitome 4. decret. §. 7. p. 2.* quæ & impediatur contrahi, & contractum dirimat matrimonium in gradibus prohibitis; inter quos primus est, in quem dictus Richaldu impegit, carnaliter primò cognoscendo matrem Gertrudis: ita ut inter Gertrudem & Richaldu non poterit esse matrimonium, nec coitus, nisi incestuosus, d. c. *Ex literis* Ideoque huic matrimonio, quod incestuosum arguitur, is favor attribui non debet, ut aliquâ presumptione veritatis adjuvetur: sed ut per decretum venerabilis D. Officialis causa huius appellationis erepta est à periculo seu vitio desertionis; ita quoque ei delegari non debet beneficium producendi adhuc testes etiam super antiquis articulis, exacto saltem ab appellante iuramento de non subornatis & non subornandis testibus.

De Testibus.

SUMMARIUM.

Quarta dilatio ad testes producendos.

1. *Iuramentum malitie in omni dilatione indicis non potest.*
2. *Testes in matrimoniali causa etiam post publicationem aliorum testimoniorum recipi.*
3. *Dilatio quarta quando sine iuramento detur.*

CONSILIVM CXIII.

CONTRARIETATEM aliquam continet decretum, quod novissime in hac matrimoniali causa inter generosum Ioannem de Merode appellantem, ac Domitellam Gertrudem Cromme ac ejus consortes Appellatos latum est. Benè quidem latum, quâ parte continet Franciscum Cleynals & Henricum Goerts oblatos & productos testes ad testimonium recipiendos esse; sed non perinde rectè quâ parte producenti denegat currentis termini probandi sub tertia dilatione prorogationem, relicta tantum facultate quarta dilationis sub juris solemnitate, hoc est, sub conditione iurjurandi, quod testium alias productorum super articulis per eum nunc probandis testificata non didicit, & ulteriorem dilationem per dolum aut fraudem non petat. Et si enim iuste exigatur iurjurandum quoad posterius, hoc est, quod per dolum vel fraudem ulteriorem dilationem non petat; * quippe in omnibus dilationibus potest iudex etiam regulariter pro suo arbitrio, & cum id ei æquum videatur iuramentum malitie, hoc est nihil dolo malo vel fraude peti, exigere c. *Pastoralis* de except. cap. 2. in fine de iuramento calum. lib. 6. non rectè tamen exigitur prioris illius, quod testificata non didicerit, iuramentum. Nam quæ causa venerabilem Dominum Officialem movit, cur Appellanti permiserit ut non tantum dictorum duorum, sed etiam quorumcumque aliorum testium, & non tantum novorum, sed etiam prius productorum productionem sub tribus prioribus dilationibus facere possit (ut constat ex binis decretis successivè ad contrarias partis adversæ altercationes in hac causa latis) eadem quoque eundem D. Officialem movere debuit, ut concederet ulteriorem dilationem